

Αγίου Μηνά τοποθεσίαν με την εκλογή (επιλογή), όπως εκεί ανεγερθή (να ανεγερθεί εκεί) το Ηρώον, χωρίς να φεισθούν τις μεγάλες δαπάνες που απαιτούσε η τοποθεσία για το βραχύδες της και τις ανωμαλίες <του εδάφους> που παρουσίαζε. Η αγιογραφία (αγιογράφηση) του Αγίου Νικολάου [έγινε επίσης] δια δαπάνης αυτών.

25. Ο Νικόλαος Δήμου (Γκαργκατσούια)¹²⁸

Ο Νικόλαος Δήμου αξίζει επίσης να καταλάβει διακεκριμένην <θεση> μεταξύ των ζώντων¹²⁹ ευεργετών της Σιάτιστας, διότι με αρκετά και επωφελή έργα επρόκισεν αυτήν. Έκαμε το Πάρκο¹³⁰, όπου ευρίσκουν οι κάτοικοι αναψυχή τις μέρες του θέρους, και έδωκε μ' αυτό μορφήν πόλεως στην πατρίδα του, αγόρασε <και> κατεδάφισε τα προ του Αγίου Νικολάου εργαστήρια και έτσι έδωκε την πρέπουσα εμφάνιση στο ναό. Τακτοποίησε στη Σχολή μέρος για τα συσσίτια των μαθητών. Επεσκεύασε τον νάρθηκα (607) του Αγίου Μηνά, που χρησιμεύει ως σταθμός αναψυχής στους ανερχομένους και κατερχομένους, τόσο το θέρος όσο και το χειμώνα. Περίορισε με σύρμα (περιέφραξε) την περιοχή της Αγίας Τριάδος και κατέστησε δυνατή την προφύλαξη των εκεί δενδρυλλίων, τα οποία είχε φυτεύσει η επί της αναδάσωσης Επιτροπή Σιατίστης, και πολλά άλλα σκοπεύει να δωρήσει στη γενέθλιό του <πόλη> δια της διαθήκης του.

26. Ο Πολυανής Παρθένιος Γκόλιας

Ο Παρθένιος γεννήθηκε στη Σιάτιστα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, ανατράφηκε με [άκρα ευσέβεια] από τη μητέρα του, της οποίας ο σεβασμός στους θρησκευτικούς λειτουργούς ήταν υπόδειγμα στους συμπολίτες της. Αυτή¹³¹, όταν πέρασεν από τη Σιάτιστα ο άγιος Κοσμάς, επικεφαλής άλλων γυναικών τον συνόδευσε έως τον Ασπρόκαμπο¹³² μεταβαίνοντα στα Γρεβενά. Με τέτοια αισθήματα μεγάλωσε τον Παρθένιο, ο οποίος μικρός παρακολουθούσε τους

¹²⁸ Ο Νικόλαος ήταν γιος του Δήμου Γκαργκατσούια και της Καλλιόπης Πάντου Δελνίκου, εγγονός (από τη μεριά του πατέρα του) της Βασιλικής, αδελφής του μεγάλου ευεργέτη Τραμπαντζή. Σύμφωνα με τη συνήθεια της εποχής του, είχε ως επίθετο το όνομα του πατέρα του Δήμου. (Μαρτυρία Νίνας Δάρδα, ιατρού).

¹²⁹ **των ζώντων:** Αναφέρεται στα χρόνια που ζει ο Φ.Ζ.

¹³⁰ Βλέπε υποσημείωση 104 του Α' Μέρους και **Παράρτημα** εικ. 3.

¹³¹ Πιθανολογούμε ότι είναι η προγιαγιά του, στηριζόμενοι στα παρακάτω:

α) Ο Κοσμάς ο Αιτωλός (1714-1779) πέρασε από τη Σιάτιστα γύρω στο 1776.

β) Ο Παρθένιος Γκόλιας γεννήθηκε το 1860.

Θεωρούμε ότι 84 ολόκληρα χρόνια από τη χρονιά που ήρθε ο Κοσμάς ο Αιτωλός στη Σιάτιστα δικαιολογούν ο Παρθένιος του 1860 να είναι η 3^η γενιά, μετά την Αλεξάνδρα.

¹³² **Ασπρόκαμπος**, χωριό του Νομού Γρεβενών· υπάγεται στο Δήμο Γρεβενών.

ιερείς στους αγιασμούς, στις λειτουργίες στα εξωκλήσια, στα υψώματα¹³³ και [τα Σάββατα και τις παραμονές των μεγάλων εορτών] μάζευε λειτουργίες από τα σπίτια του ιερέα¹³⁴ που τον είχε κοντά του. Αυτός δε ήταν ο Παπαχατζής Βασίλειος, πολύ σεβάσμιος ιερέυς, στον οποίο και έτρεφεν άπειρο σεβασμό ο Παρθένιος σε όλη τη ζωή του. Όταν μεγάλωσε, πήγε στην ιερά Μονή του Αγίου Νικάνορος στη Ζάμπουρνα, όπου και πήρε τον πρώτο βαθμό της ιεροσύνης. Όταν κατόπιν έγινεν αρχιερέας και έρχονταν για λίγες μέρες στη Σιάτιστα, οι συμπολίτες του τον περιέβαλλαν με σεβασμό έκδηλο και αγάπη άπειρη, που ο Σισανίου αρχιερέας Αθανάσιος Πολέμης, ο από Κώου <1893-1900>, παρατήρησεν αυτό και μια μέρα μου είπε: «αν ήμουνα εγώ στη θέση του Παρθενίου, θα αποφάσιζα να ιδιωτεύσω στη Σιάτιστα· και έτσι εγώ μεν θα έφερνα τον τίτλο του αγίου Σισανίου, αλλ' ο Παρθένιος θα δέχονταν τις αρχιερατικές τιμές». Και είχε δίκαιο. Πλην, στον Παρθένιο δεν περνούσαν από το κεφάλι του τέτοιες αποφάσεις. Ο Παρθένιος ήθελε κίνηση, ήθελε ζωή με δράση. Εκείνο που πολύ μισούσεν ήταν η αδράνεια.

Ο Παρθένιος είχε ετοιμότητα πνεύματος, πατριωτισμό άδολο, αγάπη στη γενέτειρά του απaráμιλλη και ασύγκριτη στην Ελλάδα του, αφοσίωση στην οικογένειά του, εμμονή στα πάτρια, που δεν ήθελε να μετακινούνται, όταν έβλεπεν ότι καλώς έκείντο. Στους οικείους δεν επέτρεπε να αλλάζουν τη μορφή του σπιτιού του και απαιτούσε να διατηρούν τα πράγματα όπως τα παρέλαβαν από τους προγόνους τους. Όταν τα βλέπω, μου έλεγεν, όπως τα έχω γνωρίσει μικρός, το (608) κάθε ένα κάτι μου λέγει και κάθε γωνιά του σπιτιού μου θυμίζει κάτι και η καρδιά μου γεμίζει από συγκίνηση φέρνοντας στο νου μου τα παιδικία μου χρόνια. Το σπίτι του είναι κτισμένο στη συνοικία «Γκαράδικα», στο ριζωμα του λόφου στην κορυφή του οποίου είναι κτισμένη η εκκλησία της Αγίας Τριάδος και του οποίου τα ριζώματα αρχίζουν από τη Μπάρα, διευθύνονται στα 3 Πηγάδια και φτάνουν στον Κατούρα και ολίγο τι παρακάτω.

Όταν ο Παρθένιος έρχονταν στη Σιάτιστα, ευχαριστούνταν να μένει στο απάνω δωμάτιο, που είχε τα παράθυρα στο δρόμο και βρίσκονταν σε ύψος αρκετό. Κάμναμε πρόχειρο γραφείο τα παράθυρα και εκεί γράφαμε την αλληλογραφία στους φίλους του, και είχε αρκετούς. Τι τα θέλετε, άμα αυτόν τον άνδρα τον γνωρίζατε, δεν μπορούσατε παρά να τον αγαπήσετε και <να> τον εκτιμήσετε. Ήταν όλος ειλικρίνεια, αγάπη στη μεγάλη και μικρή πατρίδα, αφιλοκέρδεια,

¹³³ **Υψωμα**, μικρό κομμάτι από το πάνω μέρος του πρόσφορου / λειτουργιάς που έχει ευλογηθεί από τον ιερέα και το οποίο δίδεται σε εορτάζοντα ή σε αυτόν για τον οποίο γίνεται η θεία λειτουργία. Πάνω στο κομμάτι αυτό υπάρχει ανάγλυφο το αποτύπωμα της σφραγίδας με την οποία σφραγίζομε το άψητο ακόμα πρόσφορο.

Εδώ, όμως, εννοεί μια συνήθεια του τοπου μας, κατά την οποία ο ιερέας επισκέπτεται το σπίτι που γιορτάζουν -συνήθως τα αρσενικά μέλη- και διαβάζει ευχή κόβοντας τελετουργικά πρόσφορο, «σηκώνει ύψωμα». Για να γίνει αυτό, οι εορτάζοντες προσκαλούν τον ιερέα στέλλοντάς του κρασί και πρόσφορο / λειτουργιά.

¹³⁴ Από τα σπίτια της ενορίας του ιερέα.

φιλανθρωπία και γράμματα ολίγα. Σε κάθε επίσκεψή του στη Σιάτιστα ήθελε να κάμει κάτι το καλό. Έκαμε τη στέρνα στον Άγιο Δημήτριο, έκαμε με έξοδά του τις εικόνες στο εικονοστάσι του σολέα¹³⁵ στον ίδιο ναό, εδώρησεν ιερά άμφια για τους ιερείς του ιδίου ναού, επιδιόρθωσε το δρόμο από τον Κατούρα έως τον Μπούνο. Είχε δε σκοπό να κάμει και ένα διτάξιο δημοτικό σχολείο στον Μπούνο, για να απαλλάξει από τα ψύχη και τα πάγη (τους πάγους) του χειμώνα [τα μικρά <παιδιά>], που υποφέρουν, γιατί αναγκάζονται να πηγαίνουν στο κοινό σχολείο πολλά χωρίς παπούτσια και παλτό. Το χρήμα που χρειάζονταν το είχε έτοιμο και είχε γράψει σε δυο συμπολίτες του την απόφασή του ζητώντας και τη γνώμη τους. Δυστυχώς, εκείνοι τον (609) απέτρεψαν, γιατί είχαν κατά νου να του υποβάλουν <την ιδέα για> την εκτέλεση άλλου έργου, χρησιμότερου ίσως, σύμφωνα με τη γνώμη τους. Πλην, στο μεταξύ ήλθεν ο θάνατός του και ματαιώθηκε η εκτέλεση της καλής του Παρθενίου πρόθεσης και η Σιάτιστα ζημιώθηκε.

Τον Παρθένιο η Μ<εγάλη> Εκκλησία διόριζεν εις επαρχίες που χρειάζονταν θάρρος και γροθιά και όχι πένα και σοφία.

Ο Παρθένιος έδωκε το πρώτο πλήγμα στη Σαρακοστή, την εποχή της Κατοχής 1941-44¹³⁶, που δεν υφίστατο κατ' ανάγκη Σαρακοστή, διότι ο κόσμος δεν έτρωγε ό,τι του επέτρεπαν οι κανόνες της θρησκείας, αλλ' ό,τι μπορούσε να βρει και να αγοράσει. Στην ανάγκη και στην ανώτερη βία επιτρέπεται η παράβαση των θρησκευτικών κανόνων. Τούτο είχε συστήσει ο Παρθένιος στα 1914 [στο Σιδηρόκαστρο] κατά τον Ευρωπαϊκό Πόλεμο. Την εποχή εκείνη η τιμή των φασουλίων είχε φθάσει τις 10-15 δραχμές την οκά. Ο κόσμος στενοχωριούνταν πώς θα περνούσε τη Σαρακοστή με την τρομερή αυτή ακρίβεια. Ο Μητροπολίτης, βλέποντας τη στενοχώρια του ποιμνίου του, βγήκε μια Κυριακή φορεμένος τα αρχιερατικά του άμφια στην ωραία Πύλη του Αγίου Γεωργίου του Διμίρ-Ισάρ¹³⁷ και αντί παντός άλλου παραινετικού λόγου είπε στο ποιμνίο του τα εξής: «Αγαπητοί Χριστιανοί, η τιμή των οσπρίων υψώθηκε πολύ και αισθάνομαι τη δυσκολία που έχετε, διότι σκέπτεστε ότι δεν θα μπορέσετε να προμηθευθείτε όσπρια, τα οποία είναι η κυρία τροφή των χριστιανών τη Σαρακοστή. Αλλ' αφού τόσο υψώθηκε η τιμή τους, (610) εγώ σας επιτρέπω αυτή τη Σαρακοστή να μη νηστεύσετε διόλου» και έτσι καθησύχασε τις συνειδήσεις των Χριστιανών.

¹³⁵ Του τέμπλου, βλέπε Δάρδας Α.Ν., **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιατίστης**, σελ. 144.

¹³⁶ Το σχόλιο του Φ.Ζ. για τη Σαρακοστή της Κατοχής δεν είναι λάθος, έρχεται, συνειρμικά με την αναφορά της στάσης του Παρθενίου σε προγενέστερα χρόνια και σε ανάλογες δύσκολες καταστάσεις (μέρες του 1^{ου} Παγκοσμίου / Ευρωπαϊκού Πολέμου 1914-1918), ως καθησυχασμός των συνειδήσεων των χριστιανών.

¹³⁷ **Διμίρ-Ισάρ (Δεμίρ-Ισάρ)**, το Σιδηρόκαστρο του Νομού Σερρών· υπάγεται στο Δήμο Σιδηρόκαστρο.

Πριν κλείσουμε την βιογραφία του καλού τούτου ποιμένου, θεωρούμε επιβεβλημένο να δώσουμε το λόγο στον χρονογράφο της «Μακεδονίας» Σταμ.Σταμ.¹³⁸ αντιγράφοντας όσα εκείνος περί Παρθενίου δημοσίευσε στο φύλλο της 5 Ιουνίου 1944.

27. Ο Παρθένιος (του Σταμ. Σταμ.)

«Σ' ένα παλιό μοναστήρι της Μακεδονίας ετελέσθη από γέρους με χιόνια « πολλών χειμώνων στα μαλλιά μοναχούς μνημόσυνο υπέρ της ψυχής του προ εικοσιπενταετίας αποδημήσαντος εις Κύριον Παρθενίου Γκόλια, του Σιατιστέως, Μητροπολίτου Σιδηροκάστρου. Το μνημόσυνο αυτό τούτο είχε το ιδιόρρυθμον ότι εγένετο νύκτα. Και τούτο, διότι ο μακαρίτης Παρθένιος προτιμούσε να τελή νύκτα όλα τα γενικά μνημόσυνα -και όχι τα οικογενειακά- διότι η ώρα αυτή είνε πιο εντυπωσιακή και φέρει πιο κοντά την ψυχήν των ανθρώπων έως την μνήμην του απελθόντος ή των απελθόντων. Στας 10 την νύκτα έκαμε το μνημόσυνο του Κωνσταντίνου του Παλαιολόγου κ.λπ.. Ή δέησις εις την Μονήν ήταν κατανυκτική. Τα λειψανωτά <> κεριά γέμιζαν ίσκιους τους καπνισμένους από λιβάνια και καπνούς λαμπάδων τοίχους του παληού Μοναστηριού. Μέσα εις τις σκιές της οροφής και των γωνιών της Εκκλησίας νόμιζε κανείς πως έβλεπε φαντάσματα και σκιεράς ψυχάς προαπελθόντων. Κάπου εκεί θα ήταν και ο Παρθένιος. Νομίζω ότι τον βλέπω ολοζώντανον μπροστά μου. Γίγαντα ευρύτερον με δυνατή και βροντερή φωνή, που έκαμνε να τρέμουν οι πολυέλαιοι των Εκκλησιών. Μαύρη θύελλα τα ανεμιζόμενα (611) ράσα του, όταν θύμωνε και χειρονομούσε.

Παλαιός ιερωμένος. Γύρω από το καλημαύχι του είχε δεμένη μια ταινία σαν σαρίκι, σημείον, ως μου έλεγαν, παλαιών, πολύ παλαιών ιερωμένων!...

Γράμματα δεν ήξερε πολλά. Αλλά κάθε φράσις του ήταν και επίγραμμα. Τόσον που ο Γαβριηλίδης, όταν την άνοιξη του 1915 έκαμεν ένα περίπατο εις όλην την Μακεδονίαν, από Δράμας μέχρι Φλωρίνης, για να αναπνεύση αντιβενιζελικόν αέρα, καθώς έλεγε, και τον εγνώρισεν εις την έδραν της αρχιεπισκοπής του, εξεπλάγη και τον ηρώτησε:

- Και πού σπούδασες, Δέσποτά μου;
- Στα σοκκάκια, του απήντησεν ο Παρθένιος.

Από τότε το γραφείον του Γαβριηλίδη εις την Αθήνα τρεις εικόνες το κοσμούσαν μονάχα, του Τρικούπη, του Βίσμπαρκ και του Παρθενίου.

Η ζωή του και τα έργα του, καθώς και ο θάνατός του είνε ιστορία ολόκληρος. Ιστορία με γεγονότα απίστευτα και πρωτοφανή, όπως και η γέννησίς του, καθώς διηγείται ο Σιατιστεύς καθηγητής κ. Γκανούλης. Όταν ο πάτερ Κοσμάς

¹³⁸ **Σταμ.Σταμ.**, Σταμάτης Σταματίου (1881-1946). Γεννήθηκε στη Ναύπακτο, όπου τέλειωσε τις γυμνασιακές του σπουδές. Ασχολήθηκε με το Ευθυμογράφημα, διαθέτοντας πηγαίο χιούμορ, εμπνευσμένο από τη ζωή του χωριού. **Οι Ιστορίες του χωριού** εκδόθηκαν σε βιβλίο το 1946 και γνώρισαν πολλές εκδόσεις.

περιώδευε κηρύττων τον λόγον του θεού και την δόξαν της πατρίδος εις την Μακεδονίαν, την Στερεάν Ελλάδα και την Ήπειρον, έφθασε κατά το 1776 και εις την Σιάτισταν. Έστησεν ένα μεγάλον Σταυρόν – όπως συνήθιζεν – εις την θέσιν «Εικονοστάσι»¹³⁹ της Σιατίστης και μίλησε κάτω από αυτόν εις τους κα-

<Το πιο παλιό από τα εικονοστάσια που σώζονται κοντά στην Αγία Τριάδα. Το σημείο αυτό βρίσκεται πάνω στον παλιό δρόμο προς το Μικρόκαστρο, και ήταν σημείο αναφοράς για τους Σιατιστινούς με το όνομα «Εικονοστάσι», όπως μας περιέγραψε ο κ.Τέλιος κάτοικος της περιοχής της Αγίας Τριάδας.>

τοίκους, ειπόν λόγια άγια και προφητικά. Κατεμάγευσε τους Σιατιστείς τόσον, που, όταν έφυγε για τα Γρεβενά, ηκολούθησαν τον πάτερ Κοσμά 5-6 άνδρες και 11 γυναίκες μέχρι του χωρίου Εξάρχου εις την θέσιν «Μύλοι». Εκεί προφητεύων ο άγιος Κοσμάς είπε ότι «θα γείνη κάποτε εδώ ζώνη στρατιωτική». Άργησεν η προφητεία, αλλ' επαλήθευσε. Πράγματι, στον (612) πρώτον Ευρωπαϊκόν Πόλεμον εις το 1916, οι Γάλλοι εχάραξαν εις το μέρος αυτό ακριβώς τα σύνορα της ουδετέρας ζώνης μεταξύ του βενιζελικού κράτους της Θεσσαλονίκης και του Βασιλέως Κωνσταντίνου, της Παλαιάς Ελλάδος.... Από εκεί απέ-

¹³⁹ Κατά πρώτον έστησε τον Σταυρόν εις την τοποθεσίαν «εικονοστάσι», παρά τον ναόν της Αγίας Τριάδος της άνω συνοικίας Σιατίστης, εις θέσιν γνωστήν εις τους παλαιότερους Σιατιστείς με την επωνυμία «Σταυρός». Βλέπε Γκανούλης Γεώργιος, *Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός ο Εθναπόστολος, Η Εθνική και Εκπαιδευτική δράσις του*. Μακεδονικόν Ημερολόγιον Ν. Σφενδόνη 1934, σελ. 277.

στειλεν έπειτα τους συνοδούς του οπίσω εις την Σιάτιστα ο άγιος Κοσμάς. Από τας 11 γυναίκας αι 6 ήσαν στείραι (άτεκνοι). Εις αυτάς ο Πάτερ Κοσμάς προεφήτευσεν ότι θα γεννήσουν άλλες αρσενικά και άλλες θηλυκά παιδιά. Αλλά αυτά δεν πρέπει να βαπτισθούν εις την ιδίαν κολυμβήθραν, ούτε να έλθουν εις γάμου κοινωνίαν μεταξύ των. Έτσι και εγένετο. Μία από τις 6 άτεκνες που τεκνοποίησεν ήταν και η Αλεξάνδρα Γκόλια και έγγονος <δες υποσημείωση 131> αυτής εκ της κατά θαύμα τεκνοποιίας ήταν ο Παρθένιος.

Με χρήματα δικά του, τα οποία έκαμαν πράγμα μίαν ποιητικήν φαντασίαν του γράφοντος, έγεινε το μνημειώδες έργον του Δεμίρ-Ισάρ, να γραφή εις τον βράχον του με γράμματα σκαλιστά κατ' εσοχήν εις την πέτραν, ύψους τριών περίπου μέτρων, το όνομα του Βασιλέως Κωνσταντίνου του ΙΒ' και από επάνω κατ' εξοχήν ένας δικέφαλος αετός, του οποίου η διάμετρος ήταν 16 μέτρα!

Είχε κατενθουσιασθή ο Κωνσταντίνος από το έργον αυτό -έχω ενθουσιώδη επιστολήν του- και, όταν ήλθεν εις την Θεσσαλονίκην για να παραδώση κάποιαν σημαίαν εις ένα σύνταγμα, ο Παρθένιος, ο οποίος δεν τον εγνώριζε προσωπικώς, εξήτησε να κατεβούμε, για να τον φιλήση. Κατεβήκαμε. Όταν παρουσιασθήκαμε εμπρός εις τον Βασιλέα, ο Κωνσταντίνος ηρώτησε τον Παρθένιον: «-Τι γίνεται ο Βράχος, Σεβασμιώτατε; - Τον έχω εμπρός μου, Μεγαλειώτατε, απήντησεν εκείνος. -Να σου φιλήσω το (613) χέρι που τον έκαμεν, είπεν ο Βασιλεύς. -Όχι, να σε φιλήσω εγώ, γιατί στο πρόσωπό σου θα φιλήσω όλην την Ελλάδα». Συγκεκινημένοι και οι δυο, υψηλοί, γιγαντώδεις, αγκαλιασθήκαν και φιλιώντουσαν κλαίοντες από εθνικήν συγκίνησιν. Εγώ στεκόμouνα στην άκρη.....

Πέρασαν χρόνια από τότε, ήλθαν γεγονότα δυστυχή...ο πρώτος ευρωπαϊκός πόλεμος. Σαν τελείωσε κι αυτός, μια υψηλή σκιά είδα ένα βράδυ να περνάη στην Πλατεία της Ελευθερίας στη Θεσσαλονίκη. Τρόμαξα ν' αναγνωρίσω τον Παρθένιο...τόσον είχε καταβληθή. Σε περιμένω, μου είπε, να έλθης στο Δεμίρ - Ισάρ.

-Δύσκολο το ταξείδι σήμερα, Σεβασμιώτατε.

-Σήμερα το ταξείδι δύσκολο με τα ευρωπαϊκά μουλάρια; (Αυτοκίνητα). Μ' αυτά μπορώ εγώ να γυρίσω όλην την Ελλάδα, όλην την Ευρώπην και να πάω και στον ουρανόν. Σε περιμένω..

Επήγε σε λίγο χρόνο εις τον ουρανό, αλλ' όχι με ευρωπαϊκά μουλάρια...Τέσσερες παπάδες τον απέθεσαν στον περίβολο του Αγίου Γεωργίου του Σιδηροκάστρου. Και εκεί είνε ακόμη ....Να μας περιμένη....»

28. Αλεξάνδρα Ι. Σπύρου

Η Αλεξάνδρα Ι. Σπύρου, θυγατέρα του ελληνοδιδασκάλου Αναστασίου Βήκα, βοήθησε με αρκετά χρηματικά ποσά την ίδρυσή του Β<όρειου>